

Особливості діяльності осіб з вадами розумового розвитку у Херсонському відділенні Інваспорт

Степанюк Світлана, Ломака Жанна, Бажанова Вікторія
Херсонський державний університет

Анотація:

Проаналізовано зародження фізичної культури та спорту серед осіб з вадами розумового розвитку в світі та Україні. Досліджено специфіку розвитку фізкультурно-спортивного руху серед неповносправних з вадами розумового розвитку на Херсонщині. Окреслено перспективи подальшого розвитку спорту осіб з вадами розумового розвитку на Херсонщині. Подано матеріал про здобутки херсонських спортсменів-інвалідів з вадами розумового розвитку на міжнародних змаганнях. Вивчення та популяризація спорту неповносправних є важливим чинником для розвитку спортивної практики.

Степанюк С., Ломака Ж., Бажанова В. Особенности деятельности лиц с недостатками умственного развития в херсонском отделении инваспорт. Проанализировано зарождение физической культуры и спорта среди лиц с недостатками умственного развития в мире и Украине. Исследована специфика развития физкультурно-спортивного движения среди неполноценных с недостатками умственного развития на Херсонщине. Очерчено перспективы дальнейшего развития спорта лиц с недостатками умственного развития на Херсонщине. Представлено материал о достижениях херсонских спортсменов-инвалидов с недостатками умственного развития на международных соревнованиях. Изучение и популяризация спорта неполноценных является важным фактором для развития спортивной практики.

Stepanyuk S., Lomaka Z., Bazhanova V. Features of activity of persons with the lacks of mental development in Kherson separation of invasport. The origin of physical culture and sport is analysed among persons with the lacks of mental development in the world and Ukraine. The specific of development of athletic-sporting motion of environments is investigational inferior with the lacks of mental development in Kherson. The prospects of further development of sport of persons are outlined with the lacks of mental development on international competitions. Study and popularization of sport inferior is an important factor for development of sporting practice.

Ключові слова:

спорт неповносправних, Спеціальні Олімпіади, спортсмени-інваліди.

спорт неполноценных, Специальные Олимпиады, спортсмены-инвалиды.

sport of inferior, Special Olympiads, sportsmen-invalids.

Вступ.

Увага фахівців в багатьох країнах все більше зосереджується на проблемі соціальної значимості спорту людей з фізичними вадами. Тому цілком закономірно, що в Україні, як і в інших країнах велика увага приділяється інвалідам, які попри всі фізичні негаразди досягають своєї мети, а особливо в спорті вищих досягнень [3,9]. Формування спортивного руху інвалідів в Україні бере свій початок з 1989 року. Саме в цей час починають створюватись фізкультурно-спортивні та оздоровчі клуби інвалідів. Стрімкий злет масового спорту інвалідів відбувся, коли в Україні була започаткована діяльність унікальної державної системи управління фізичною культурою та спортом інвалідів. У 1993 році рішенням уряду України були створені Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів "Інваспорт" та його 27 регіональних відділень [1,5,10].

Тільки в останнє десятиліття в нашій країні суспільство помітило великий соціальний прошарок інвалідів та осіб, які мають виражені порушення в стані здоров'я. Екологічні катастрофи, війни, криміногенна ситуація, погана спадковість, захворювання, травми, каліцтва, отриманні на виробництві, в побуті, в транспорті, збільшують число інвалідів приблизно на 200 тисяч осіб щорічно.

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо значення набуває проблема інтеграції людей з відхиленнями в розумовому і фізичному розвитку в соціум. Адаптивна фізична культура і спорт інвалідів сприяють повному розкриттю фізичних можливостей, дозволяють відчувати почуття радості, повноти життя (Сушкевич В. 2001, Чудна Р. 2000) [10,11].

Саме тому, в останні роки фізкультурно-спортивний рух серед інвалідів набув неабиякого значення в системі олімпійського та міжнародного спорту.

Фактично недослідженою науковцями України залишається проблематика зародження та розвитку

фізкультурно-спортивного руху серед осіб з вадами розумового розвитку в Україні. Більшість досліджень присвячені проблемам медичної та соціальної реабілітації, адаптивному фізичному вихованню, проблемам параолімпійського спорту, фізичній реабілітації для окремих нозологій, проблемам теорії і методики тренування в окремих видах інвалідного спорту. Праці: Бріскін Ю.А. (2002, 2006), Вісковатової Т.П. (2002), Чудної Р.В. (2000) та інших.

Робота виконана за планом НДР Херсонського державного університету і є однією з перших спроб вивчити та узагальнити специфіку розвитку фізичної культури і спорту серед осіб з вадами розумового розвитку на Херсонщині.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою даного дослідження було визначити особливості розвитку фізичної культури і спорту неповносправних з вадами розумового розвитку на Херсонщині.

Методи дослідження. Дослідження виконано на теоретико-аналітичному рівні з використанням комплексного аналізу літературних джерел, вивчення архівних документів, першоджерел, матеріалів періодичних видань, консультацій з керівниками спорту неповносправних та особистим спілкуванням зі спортсменами-інвалідами.

Результати дослідження та їх обговорення.

Сучасні соціальні, економічні і екологічні умови життя поставили людину за короткий часовий відрізок в настільки незвичні для нього умови, що для людства в цілому виникла насущна необхідність в адаптації до навколишньої цивілізації і реабілітації від фізичних та психічних перенавантажень. При наявності стійких порушень функцій організму внаслідок захворювань, травм або вроджених дефектів, проблема ще більш актуалізується.

В багатьох країнах люди з розумовою відсталістю

складають одну з численних груп осіб з обмеженими можливостями і щороку в світі це число на жаль, збільшується [7,8].

У світі людей з інтелектуальною недостатністю нараховується більше 300 млн. осіб. Причому європейський та північноамериканський континенти нараховують лише 2-3% від загальної чисельності населення, а в країнах Африки, Азії, Південної Америки —8-10%).

Ця проблема актуальна і для України, в останнє десятиліття вона повстала особливо гостро. Ріст чисельності людей з розумовими вадами відбувається на фоні скорочення загальної чисельності українців, які пережили Чорнобильську катастрофу.

Відмічена тенденція збережеться, оскільки в найближчі роки спостерігається нарощування частоти народження дітей з вродженими фізичними аномаліями, дефектами інтелекту та іншими важкими захворюваннями [1].

Цей прогноз зросту чисельності дітей-інвалідів створить серйозні соціальні, економічні та психологічні проблеми як для самих інвалідів, їх рідних, так і для суспільства в цілому.

Не зважаючи на важкість захворювання такі люди зуміли об'єднатися у спортивні товариства, і окрім відомих Параолімпійських ігор у системі міжнародного спорту почали проводити свої спортивні змагання під назвою Спеціальні Олімпіади, які власне і призначені для людей із вадами розумового розвитку. Сьогодні вони проводяться один раз на чотири роки в проміжку між Параолімпійськими іграми [5].

Вперше такі змагання було проведено на початку 60-х років ХХ століття. Ініціаторами таких спортивних змагань було американське подружжя Кеннеді-Шрайвер (сестра Джона Кеннеді Юніс Кеннеді та її чоловік Серджент Шрайвер, відомий не лише як політичний діяч, але як почесний доктор 24 університетів). У родині Кеннеді одна з сестер страждала синдромом Дауна і була позбавлена можливості спілкування з однолітками. Тому Юніс Кеннеді й Серджент Шрайвер вирішили зібрати таких хворих дітей разом і запропонували їм взяти участь у нескладних спортивних змаганнях [2].

Перші міжнародні Спеціальні Олімпіади (Special Olympics), до участі в яких з'їхалися спортсмени з Канади та США, відбулися у 1968 році в американському місті Чикаго. Близько однієї тисячі розумово відсталих людей змагалися в бігу та в плаванні [3].

У грудні 1968 року було створено Міжнародну організацію Спеціальних Олімпіад (МОСО) – Special Olympics International (Специал Олімпікс) для розумово-відсталих атлетів. “Специал Олімпікс” щорічно проводить більше ніж 15000 ігор, зустрічей і турнірів з літніх і зимових видів спорту у всьому світі.

Спеціальні Олімпіади України існують з 1991 року. Основною метою її діяльності є залучення до цього руху якомога більшої кількості осіб з вадами розумового розвитку, надання їм та членам їх сімей допомоги в соціальній адаптації і самореалізації через заняття спортом і шляхом інформування суспільства про їх можливості і потреби.

Різними видами спорту займаються більш ніж 4 000 чоловік з вадами розумового розвитку. Розвиваються такі види спорту: легка атлетика, футбол, плавання,

лижні перегони, настільний теніс, гімнастика, волейбол, баскетбол, хокей на підлозі [1].

Спеціальна Олімпіада України керується основними принципами діяльності Міжнародної організації “Спеціальна Олімпіада”, яка зареєстрована Організацією Об'єднаних націй як Благодійна суспільна організація. Місія Спеціальної Олімпіади полягає в організації систематичних тренувань і змагань з різних олімпійських видів спорту для дітей і дорослих з вадами розумового розвитку, що створює постійні можливості для покращення фізичної форми, розвитку рухових навичок, демонстрації мужності і отримання радості від участі у спортивних заходах [2].

Програма Спеціальна Олімпіада створена для людей незалежно від рівня їх фізичних і психічних можливостей, які отримають не тільки задоволення від занять спортом, але й користь, є ефективним засобом створення стимулів для особистого зросту кожної людини. Заняття фізичною культурою і спортом для осіб з вадами розумового розвитку – є самим дійовим способом для підготовки їх до життя в суспільстві, вдосконалення вмінь і навичок, використання їх на робочих місцях.

Унікальність Спеціальних Олімпіад є в тому, що вони приймають учасників з можливостями будь-якого рівня, створюючи всім рівні можливості успішного виступу в змаганнях, шляхом поділу їх на змагальні дивізіони, враховуючи вік, стать та результати попередніх виступів.

В даний час свій розвиток Програма отримала у 17 областях України. Найкращі результати мають – міста Київ, Севастополь, Херсонська, Рівненська, Житомирська, Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Тернопільська, Чернігівська, Донецька, Харківська області, де активно працюють філіали організації.

Підтримку в розвитку деяких напрямків надають обласні центри фізичної культури та спорту інвалідів “Інваспорт”.

У березні 1993 року було засновано Херсонський обласний центр з фізичної культури та спорту інвалідів „Інваспорт”. Завданням центру є забезпечення комплексних та цільових програм з питань фізкультурно-спортивної та реабілітаційно-виховної роботи з інвалідами різного віку і нозологій.

Починаючи з 1995 року і по 2009 рік, спортсмени обласного центру беруть участь у Чемпіонатах, Кубках та Першостях України, у Чемпіонатах Світу, Європи, Паралімпійських, Дефлімпійських та Глобальних іграх. Юнаки молодшого віку активно виступають на Всеукраїнській Спартакіаді „Повір у себе” [6]. До складу обласного центру „Інваспорт” входять: дитячо-юнацька спортивна школа інвалідів, спеціалізований спортивний зал, реабілітаційний, фізкультурно-оздоровчий комплекс, 6 міських і районних відділень „Інваспорт”. При обласному центрі Інваспорт” діють 35 учбових груп і секцій які ведуть 16 кваліфікованих тренерів і які об'єднують 258 спортсмени-інваліди 4-х нозологій (вади слуху, зору, фізичного і розумового розвитку, ураженням опорно-рухового апарату в обласному центрі „Інваспорт” культивується 14 видів спорту. У ДЮСШ 22 спортивні групи які тренують 12 досвідчених тренерів, які об'єднують 174 спортсмени-інваліди молодшого віку. Працює 9 шкіл для дітей з вадами інтелекту в

яких займається майже 1500 дітей –інвалідів.

З 07 по 12. липня 2009 року в Чехії пройшли II Глобальні ігри серед спортсменів-інвалідів з вадами розумового і фізичного розвитку. Від Херсонщини участь брали двоє спортсменів Херсонського обласного центру “Інваспорт” – чемпіонка України, шестиразова чемпіонка Європи 2009 року з легкої атлетики, майстер спорту України міжнародного класу Людмила Даниліна і кандидат у майстри спорту України Сергій Юров.

Три золоті нагороди до копилки збірної України принесла Людмила Даниліна. Людмила Даниліна народилася 11 вересня 1985 року, мешкає у м. Цюрупинськ, випускниця Херсонського Вищого училища фізичної культури, вихованка Херсонського обласного центру „Інваспорт”. Перший та особистий тренер чемпіонки – Заслужений тренер України, тренер-викладач Херсонського обласного центру „Інваспорт” Сергій Костянтинович Мягков.

Послужний спортивний список Людмили починається з 2005 року коли вона стала чемпіонкою України з легкої атлетики. Уже у 2006 році на чемпіонаті Світу у Швеції вона стає бронзовою призеркою на дистанції 1500 метрів.

У 2007 році у Бразилії Людмила стає дворазовою бронзовою призеркою на дистанціях 3000 і 5000 метрів.

У 2008 році в Таліні (Естонія) на чемпіонаті Світу Людмила виборює три срібні нагороди на дистанціях 800 м.; 3000 м. і в естафеті 4х400 м., а також дві бронзові нагороди на дистанціях 1500 м. і в естафеті 4х200 м. у цьому ж році на Чемпіонаті Світу з спортивної ходи на дистанції 1500 м., вона стає дворазовою срібною призеркою на дистанціях 2000 м. і 5000 м. А на Кубку Світу у 2008 р. в Польщі на дистанції 4000 м. Людмила виборює срібну нагороду, і в цьому ж 2008 р. на Кубку Світу у Франції, вона стає чемпіонкою (3000 м.).

2009 рік був для Людмили найбільш вдалим. На Зимовому чемпіонаті Європи з легкоатлетичного кросу (Португалія) Людмила Даниліна виборює дві бронзові нагороди на дистанціях 2500 і 5000 м. Треба зауважити, що на цьому чемпіонаті Європи легкоатлети „Інваспорту” на рівних змагалися з спортсменами які не мали ніяких вад (здоровими).

В березні 2009 року на Зимовому чемпіонаті Європи з легкої атлетики у Франції Людмила виграла 6 золотих нагород (Біг 800 м.; 1500 м.; 3000 м.; естафета 4х400; хода 1500 м. і золота нагорода за 1 командне місце). У чемпіонаті Європи (Франція-2009) участь брали спортсмени з 9 країн Світу. Україна виборола 1 місце.

І знову, вихованка Херсонського обласного центру “Інваспорт”, майстер спорту України міжнародного класу Людмила Даниліна підтвердила свою майстерність, волю до перемоги. В легкоатлетичній естафеті 4х100, 4х400 і в спортивній ходьбі на 5 тисяч метрів вона здобула звання Чемпіонки II Глобальних ігор 2009 року.

Нелегко до своєї срібної нагороди йшов чемпіон України 2009 р., кандидат у майстри спорту України, вихованець Херсонського обласного центру “Інвас-

порт” Сергій Юров. Тільки наполеглива праця, суворі вимоги тренера дали свої результати – вдалий виступ на чемпіонаті України -2009.

Наполеглива праця завжди дає свої результати. Сергій Юров срібний призер II Глобальних ігор в метанні списа і як винагорода – звання майстра спорту України міжнародного класу. Тренує сьогодні Сергія – Заслужений тренер України Іван Іванович Міщенко. На питання до тренера спортсменів щодо подальших планів він відповів, що найважливіше завдання сьогодні – це підготовка до чемпіонату Світу з легкої атлетики серед спортсменів з розумовими і фізичними вадами. А спортсмени в свою чергу запевнили керівництво обласного центру “Інваспорт”, що їхня мета – покращити результати II Глобальних ігор 2009 р.

Висновки.

Спортивний рух серед осіб з вадами розумового розвитку бере початок з 1963 року, а з 1968 року один раз в чотири роки проводяться найбільші і найважливіші змагання для цієї категорії людей – Спеціальні Олімпіади з літніх та зимових видів спорту.

Діяльність фізкультурно-спортивного руху серед осіб з вадами розумового розвитку в Україні знаходить своє відображення в розвитку Спеціальної Олімпіади України, яка в Україні існує з 1991 року і пов’язана з міжнародною Спеціальною Олімпіадою.

Сьогодні українські спортсмени з вадами інтелекту ще більш активніше та успішніше приймають участь в усіх міжнародних змаганнях різного рівня, де досить успішними є їх виступи.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших проблем вдосконалення фізкультурно-спортивного руху серед осіб з вадами розумового розвитку та проаналізувати її внесок в утвердження міжнародного авторитету України.

Література

1. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів/ Ю.А. Бріскін – К.: НУФВСУ “Олімпійська література”, 2006.– 262 с.
2. Бріскін Ю.А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади: навч. посіб. / Ю.А. Бріскін. - Львів: Ахіл, 2003.– 127с.
3. Вацеба О.М., Колій О.В. Особливості розвитку параолімпійського руху в Україні/ О.М. Вацеба, О.В. Колій. //Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб.наук.пр. – Рівне, 1999. – С. 47-52.
4. Висковатова Т. Умственная отсталость и параолимпийский спорт /Т. Висковатова //Наука в олимпийском спорте. - 2002. №2. – С. 30-36.
5. Державні документи Українського центру «Інваспорт». - К.: Б.в., 2004.- 62 с.
6. Звіт Херсонського обласного центру “Інваспорт” з 2004 по 2008 рік. – 29 с.
7. Матеріали Міжнародного семінару з адаптивного фізичного виховання. – Київ: Спеціальна Олімпіада, 2001. – С.56.
8. Мудрик В.І. Спеціальні олімпіади/ В.І. Мудрик – К.: Нора-принт, 2001. – 52с.
9. Римар О.В. Спорт неповносправних: історія та сучасність/ О.В. Римар - Львів, 2001. – 56 с.
10. Сушкевич М.В. Це був триумф людських спроможностей / М.В. Сушкевич. //Спец.вип. - Олімпійська арена, 2001. – С 36-39.
11. Чудная Р.В. Адаптивное физическое воспитание/ Р.В. Чудная – К.: Наук. думка, 2000. - 358 с.

Надійшла до редакції 19.01.2010р.
 Степанюк Світлана Іванівна
 Ломака Жанна Михайлівна
 Бажанова Вікторія Миколаївна